

Stručni rad

POUČAVANJE MEDIJSKE PISMENOSTI U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

Jasenska Marmilić, prof. i dipl. bibliotekar
Osnovna škola Antuna Mihanovića Petrovsko
Osnovna škola Side Košutić Radoboj

Sažetak

Poučavanje medijske pismenosti jedan je od izazova u radu stručnog suradnika knjižničara. U članku se prikazuje mogućnost poučavanja učenika razredne nastave o medijima kroz nastavu u knjižnici. Donosi se sažeti prikaz nastavne teme "Što su mediji?" te pokazuje kako je medijska pismenost jedna od ključnih kompetencija koju treba razvijati od najranije dobi učenika.

Ključne riječi: mediji, Internet, nastavni sat

1. Zašto je važna medijska pismenost?

Djeca su izložena medijima i medijskim sadržajima od najranije dobi. To je činjenica koju ne možemo promijeniti, ali ju možemo iskoristiti kao priliku za promoviranje i provođenje medijske pismenosti. Niz smjernica za medijsko opismenjivanje djece i mladih doneseno je s ciljem osnaživanja učitelja da se ohrabre poučavati djecu o medijima unatoč tome što su u nekim slučajevima djeca bolji poznavatelji medija od odraslih. Temeljne kompetencije koje se razvijaju medijskim odgojem su razumijevanje i kritičko vrednovanje medijskih sadržaja, korištenje medija i samostalno stvaranje medijskih sadržaja. Te su komponente nedjeljive te bi ih svaki plan poučavanja medijske pismenosti trebao uključivati i razvijati. Medijska pismenost se u našim školama poučava kroz medijsku kulturu u sklopu nastave hrvatskog jezika. No, moguće je obraditi medijske teme u suradnji sa stručnim suradnikom knjižničarem te organizirati zanimljive satove medijske pismenosti u školskoj knjižnici. U nastavku se izlaže primjer nastavne teme "Što su mediji?" koja se može obraditi u razrednoj nastavi u sklopu nastave hrvatskog jezika ili sata razrednog odjela. Primjereno mjesto izvođenja ove teme je školska knjižnica, a sat izvodi stručni/a suradnik/ca školski/a knjižničar/ka.

2. "Što su mediji?" – nastavna tema

2.1. Priprema sata

Stručni/a suradnik/ca školski/a knjižničar/ka u sklopu svog neposrednog odgojno-obrazovnog rada provodi nastavu u školskoj knjižnici i time ostvaruje plan knjižnično-informacijskog i medijskog odgoja i obrazovanja. Kako je istaknuto u uvodu, medijska pismenost jedna je od ključnih kompetencija koje treba razvijati kod učenika. Idealna prilika za to je ostvarivanje suradnje između školskog/e knjižničara/ke i učitelja/ice razredne nastave. Nakon zajedničkog dogovora teme i očekivanih ishoda sata, školska knjižničarka može krenuti u planiranje sata. Odabire potrebne izvore i konzultira Kurikul hrvatskog jezika za 3. razred osnovne škole. Tip nastavnog sata je kombinacija radionice i obrade novih sadržaja. Sat će se održati u školskoj knjižnici.

Definiran je cilj sata: shvatiti pojam medija te razlikovati stvarni svijet od svijeta medija, razlikovati vrste medija, uočiti pozitivne i negativne strane medija, shvatiti da se fotografije mogu digitalno mijenjati te razlikovati stvarno od lažnog u medijima.

Učenici će ostvariti sljedeće ishode:

- kognitivne (znanje i razumijevanje) - prepoznati različite vrste medija, definirati pojam medija, opisati pozitivne i negativne strane medija, identificirati razloge zašto se fotografije mogu mijenjati.
- afektivne (vrijednosti i stavovi) - shvatiti čemu služe mediji, shvatiti kako koristiti medije, usporediti stvarni svijet i svijet medija, izgraditi kritički odnos prema upotrebi medija.
- psihomotoričke (vještine i aktivnosti) - znati odabrati koju vrstu medija koristiti za određenu potrebu, razlikovati stvarni svijet od svijeta medija, znati prepoznati stvarnu od lažne fotografije na internetu.

Korišteni nastavni oblici su frontalni rad, individualni i skupni rad učenika. Od nastavnih metoda koriste se razgovor, demonstracija, objašnjavanje, projekcija, praktični rad, čitanje, aktivno slušanje, razgovor o tekstu, odgovaranje na pitanja, prezentiranje, uspoređivanje i sinteza. Od nastavnih sredstava i pomagala potrebno je pripremiti PowerPoint prezentaciju koja će pratiti sat, Slikovnicu o medijima, radne listiće sa

zadacima za učenike i listu za samoprocjenu, igru Medijska spajalica u digitalnom alatu Wordwall, računalo, projektor i pristup internetu te keksić za motivaciju.

2.2. Tijek sata

Nakon što su učenici ušli u knjižnicu i rasporedili se u skupine prema raznobojnim papirićima koje su dobili na ulazu, knjižničarka dijeli učenicima tajanstveni predmet (keksić) i potiče ih da ga istražuju svim osjetilima. Razgovorom navodi učenike da opišu predmet (oblik, težina, veličina, tekstura, miris, okus). Oni koji žele mogu ga i pojesti. Knjižničarka zatim projicira sliku keksa na ekranu i razgovara s učenicima o razlici između stvarnog predmeta i slike tog predmeta. Ovo je izvrsna motivacijska aktivnost koja je potaknula učenike da se zainteresiraju za temu sata. Nakon toga knjižničarka dijeli radne listove s crtežima različitih medija/uređaja i objašnjava učenicima da trebaju imenovati i obojati uređaje na slici. Uz PowerPoint prezentaciju knjižničarka najavljuje temu *Što su mediji?* te cilj sata. Na kraju uvodnog dijela sata učenici će imenovati različite medije i medijske uređaje te tako osvijestiti da su okruženi medijima u svom svakodnevnom životu. Slijedi glavni dio sata u kojem se učenici upoznaju s pojmom medija te sami navode na koji način koriste pojedine medije. Učenici iznose vlastita iskustva i stavove o omiljenim medijima i medijskim sadržajima. Knjižničarka ističe svrhu medija: komuniciranje, učenje, informiranje, zabava. Vođenim heurističkim razgovorom dolazi se do značenja pojma medija. S ciljem usporedbe stvarnog svijeta i svijeta medija, knjižničarka čita učenicima Slikovnicu o medijima. Radi se o interaktivnoj slikovnici koja potiče učenike da tijekom čitanja sudjeluju u aktivnostima poput dodirivanja nosa, puhanja kroz nos, slušanja otkucaja srca. Nakon čitanja knjižničarka poziva učenike da nacrtaju veliko srce i u njemu svoj omiljeni medij. Na taj način učenici će se kreativno izraziti i upoznati pojam znaka /simbola. Nadalje knjižničarka razgovara s učenicima o pojmu medijska pismenost te osvještava kako je važno znati pravilno koristiti medije. Učenici samoprocjenom (palac gore, palac sredina, palac dolje) odlučuju znaju li koristiti medije tj. jesu li medijski pismeni. Knjižničarka zatim vodi razgovor o pozitivnim i negativnim stranama medija. Učenici u skupinama opisuju dobre i loše strane korištenja TV-a i mobitela na radnim listovima. Po završetku kratko izvješćuju i komentiraju. Na kraju glavnog dijela sata, knjižničarka učenicima postavlja problemsko pitanje: Trebamo li vjerovati svemu što vidimo na internetu? Uz prezentaciju razgovara s učenicima o tome kako je na internetu ponekad teško razlikovati što je stvarno, a što lažno. Objašnjava razloge zašto bi netko mijenjao fotografije te daje učenicima zadatak da u skupini riješe radni list s primjerima izmijenjenih fotografija. Tijekom rada u skupini knjižničarka pomaže učenicima u rješavanju zadatka i potiče ih na prezentiranje rezultata. Nakon ove aktivnosti učenici će spoznati razloge mijenjanja fotografija na internetu i moći prepoznati izmijenjenu fotografiju. U završnom dijelu sata knjižničarka razgovara s učenicima o ključnim pojmovima i potiče ih na sintezu. Zatim poziva učenike da zajedno odigraju igru Medijska spajalica pripremljenu u digitalnom alatu Wordwall. Zadatak je rasporediti različite pojmove u odgovarajuće medije. Na taj način učenici će sintetizirati svoje znanje kroz razgovor i igru. Knjižničarka završava sat zahvalom učenicima na sudjelovanju te ih upućuje na ispunjavanje liste za samoprocjenu u kojoj će procijeniti svoj doprinos satu te zadovoljstvo sudjelovanjem.

3. Zaključak

Školska knjižnica idealno je mjesto za poučavanje medijske pismenosti. Pažljivim planiranjem i odabirom kvalitetnih sadržaja školski knjižničar sudjeluje u razvijanju medijske kulture učenika. Pritom je važno svrsishodno i učinkovito primijeniti nastavne metode, sredstva i alate za ostvarivanje planiranih ishoda učenja. Kako bi učenici aktivno sudjelovali u nastavnom satu u knjižnici, potrebno ih je motivirati zanimljivim aktivnostima te dinamično izmjenjivati nastavne metode. Usvojenost sadržaja na kraju je potrebno provjeriti i vrednovati primjerenim zadacima. Medijska pismenost jedna je od ključnih kompetencija koju učenici trebaju razviti sudjelovanjem u poučavanju u školskoj knjižnici. Budući da su stalno izloženi medijima i informacijama, važno je naučiti ih kako kritički vrednovati informacije, analizirati medijski sadržaj i stvoriti novi. Školski knjižničari svojim radom nastoje obuhvatiti sve uzraste djece i kontinuirano raditi na provođenju medijskog opismenjavanja.

4. Literatura

- [1.] <https://www.medijskapismenost.hr> (pristupljeno 13.2.2023.)
- [2.] Zgrabljic Rotar, N. (2005). Mediji - Medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaji. Sarajevo: Mediacentar
- [3.] Zgrabljic Rotar, N. (1999). Život s medijima. Zagreb: Doron